

KARLOS FUENTES I IDENTITET LATINSKE AMERIKE

Omađijana romanima Vargasa Ljose, Garsije Markesa, Karlosa Fuentesa, Hulija Kortasara i još desetine pisaca koje mi je prvi pod ruku doturio moj školski drug Uglješa Šajtinac, u doba kada smo za vreme velikog odmora umesto po užinu jurili u veličanstveno opremljenu knjižaru u Gimnazijskoj ulici rodnog nam Zrenjanina i džeparac trošili na tek prispеле knjige o nepoznatim nam svetovima, već tada sam znala da mi je sudbina namignula i da je taj književni Eldorado moje trajno odredište. Među tim knjigama bila je i tanušna, a zapravo divovska *Aura*, istinsko remek-delo svog autora i čitave hispanoameričke književnosti, novela u kojoj sva tri lika tragaju za identitetom u oniričnom ambijentu između stvarnosti i fantastike, obavijeni duhom Artemija Krusa (obe knjige nastale su u isto vreme: prva oličava život u obličju smrti, a druga je njena suprotnost) i glasom Marije Kalas, koja je, kako Fuentes kaže, u svom umetničkom biću neprikosnoveno objedinjavala život i smrt, mladost i starost, nerazdvojive i na sceni i van nje.

Fuentesov doprinos razumevanju latinoameričkog identiteta prevazilazi granice književnosti jer on podseća, podstiče, kritikuje i uverava da je identitet proces, da on predstavlja kontinuitet: mita, istorije, kulture, umetnosti, književnosti, jezika i da otuda svaki Latinoamerikanac treba da oseća ponos što pripada svom narodu, da prihvati svoje obličje, ali i tuđu različitost

Mnogo godina kasnije, kada je trebalo da se odlučim za temu doktorske disertacije, dileme opet nije bilo: to je nesumnjivo moralo biti delo Karlosa Fuentesa, pisca blistave *Aure*, revolucionarne *Laure*, instinktivne *Ines*, erotične *Dijane* i opasne *Hidre*, koji je u neprekidnom dijalogu s prehispankom prošlošću i modernim tokovima meksičkih civilizacija sačinio najveći portret svog naroda upravo tragajući za njegovim identitetom. Fuentesov raznoliki opus, neumorno (holističko) zanimanje za čoveka, kulturu, politiku i svet, njegova intelektualna radoznalost i iskonska strast prema svemu što je radio, počivaju na njegovom traganju za odgovorom na pitanje šta je to (individualni, kolektivni, nacionalni) identitet, da li ga je latinoamerički čovek pronašao, da li je njegova Amerika – osvajana, kolonizovana, vekovima eksploatisana i siromašena, ojađena diktaturama i korupcijom – napokon osvojila svoju slobodu i pomirila se sa sopstvenom istorijom, hrabro otvoriši horizonte svoje prošlosti, sadašnjost i budućnosti. “Naš osećaj identiteta, koliko god to subjektivno

zvučalo, ne može biti isti pre i posle čitanja Karlosa Fuentesa”, izjavio je meksički pisac Ignacio Solares. Zapravo, Fuentesov doprinos razumevanju latinoameričkog identiteta prevazilazi granice književnosti jer on podseća, podstiče, kritikuje i uverava da je identitet proces, da on predstavlja kontinuitet: mita, istorije, kulture, umetnosti, književnosti, jezika i da otuda svaki Latinoamerikanac treba da oseća ponos što pripada svom narodu, da prihvati svoje obličje, ali i tuđu različitost. Premda je književnost Latinske Amerike bezmalo čitav vek prisutna na našim prostorima – od prvih prevoda dela Orasija Kiroge i Rubena Darija, objavljenih u zagrebačkoj kolekciji “1.000 najljepših novela”, preko dva čuvena kola brižljivo odabranih hispanoameričkih romana publikovanih 1984. i 1985, do više desetina knjiga, koliko danas godišnje prevedemo sa španskog jezika – stručna štiva o stvaralaštvu na tom literarno nadasve zanimljivom kontinentu veoma su retka pojava. Otuda je *Karlos Fuentes u potrazi za identitetom* (Akademska knjiga, 2019) tek četvrta monografija o hispanoameričkoj književnosti, a prva posvećena samo jednom autoru. A taj Jedan, Karlos Fuentes, sagledan je kroz brojne kulture Latinske Amerike, istorijske okolnosti njenog nastanka, misloce koji su utrli put ka sticanju identiteta, utopiju kao sudbinu, crnu legendu o španskim osvajačima, “najvažnijeg čoveka u istoriji Meksika” Ernana Kortesa, njegovu robinju, prevoditeljku, ljubavnicu i majku prvog Hispanoamerikanca La Malinče, ogledalo kao simbol identiteta, španski jezik koji je objedinio čitav kontinent i, dakako, različite vizije njegovog Meksika. Poseban odeljak, koji je istovremeno predstavljao najveći naučni podsticaj, tematizuje evropske elemente u romanu *Tera Nostra* (metaistorijski pristup, dvorac Eskorijal, Don Huan, Don Kihote, Selestina) i dopunjava ih podudarnostima sa *Opsadom Crkve Svetog spasa* Gorana Petrovića, koga je ovaj Fuentesov roman nadahnua da napiše njegovu srpsku repliku. Monografija se završava istraživanjem Dioklecijanove palate u Fuentesovoj noveli *Rođendan*, romanu *Tera Nostra* i zbirci priča *Sve srećne porodice*, te otvaranjem nekog budućeg poglavlja: Fuentesovim razmišljanjima o Balkanu. Kako odrediti veličinu i značaj jednog književnika? Pre neki dan mi je prevoditeljka *Tera Nostre* Marica Josimčević rekla da Karlosa Fuentesa smatra najvećim piscem 20. veka, uz Džejsma Džojasa. Pre nekoliko godina, u jednom od svojih članaka, napisala sam da je Fuentes bio pola veka ispred svog vremena i da je zapravo ovo doba kojem pripada i kojem je, štaviše, neophodan. Osim što je u svakom tekstu, zapisu i intervjuu tvrdio da je kultura najveće bogatstvo svakog naroda i njegovo jedino neuništivo nasleđe, poslednje reči koje je javno izgovorio na sajmu knjiga u Buenos Ajresu maja 2012. godine bile su jasna poruka čovečanstvu: “Obrazovanje, obrazovanje, obrazovanje”. 🇷🇸

Bojana Kovačević Petrović, docentkinja na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Novom Sadu, doktorirala je na Filološkom fakultetu u Beogradu. Objavila je vi e desetina naučnih i stručnih članaka o stvarala tvu hispanskih knji evnika. Prevela je sa panskog jezika tridesetak dela: romana, novela, eseja, antologija priča, pesničkih zbirki i dramskih tekstova.